

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annetun lain muuttamisesta (HE 188/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- palvelujohtaja Mari Selviranta, Valtiokonttori
- vanhempi ekonomisti Riku Buri, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjät ry
- johtaja Petri Murto, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- liikennepoliittinen asiantuntija Emma-Stina Vehmanen, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Helsinki Graduate School of Economics
- Satamaoperaattorit ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Linja-autoliitto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Rakennusteollisuus RT ry
- Suomen Taksiliitto ry
- Teknologiateollisuus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annettua lakia.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp

Lailla kompensoidaan helmikuussa 2022 alkaneiden Ukrainan sotatoimien aiheuttamaa äkillistä polttonesteiden hinnan nousua. Lain eduskuntakäsittelyn yhteydessä eduskunta lausui, että hallituksen tulee valmistella esitys tuen ulottamisesta myös yritysten polttoöljyn käyttöön. Polttoöljyn käyttö liikennekuljetuksissa on kielletty, jolloin tuki kohdistuu työkoneisiin. Samalla tavoin kuin kuljetusalalla, hintakehitys on ajanut yrityksiä vaikeaan tilanteeseen, millä puolestaan voi olla heijastusvaikutus Suomen huoltovarmuuden ylläpitoon. Yritysten määräaikaista polttoöljytukea olisi mahdollista saada kolmelta kuukaudelta (helmikuu-huhtikuu 2022) laissa säädetyn, kuljetusyritysten polttoainetukea vastaavin ehdoin. Valtiokonttori toimisi valtionapuviranomaisena. Lain oikeusperustana sovellettaisiin EU:n komission tiedonantoa valtiontukitoimenpiteitä koskevista tilapäisistä kriisipuitteista talouden tukemiseksi Ukrainaan kohdistuneen Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Lakia ei sovellettaisi maatalouden alkutuotantoon, jolla on eri EU-oikeusperusta ja erilliset tukiohjelmat. Lakia ei sovellettaisi kiinteistön lämmitykseen polttoöljyllä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2022.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Venäjän hyökkäystä Ukrainaan seurannut polttoaineiden hinnannousu on aiheuttanut tarpeen kompensoida kuljetusalan kustannusten äkillistä ja voimakasta nousua. Käsitellessään kuljetusalan yritysten määräaikaista polttoainetukea laadittua hallituksen esitystä (HE 92/2022 vp) talousvaliokunta esitti mietinnössään (TaVM 15/2022 vp) lausumaa lain pikaisesta täydentämisestä polttoöljyn käyttöä koskevalla tuella. Eduskunta hyväksyi asiasta seuraavan lausuman (EV 83/2022 vp):

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii pikaisesti hallituksen selvityksen ja tarvittaessa esityksen siitä, onko varatun määrärahan puitteissa mahdollista tukea niitä kevyttä polttoöljyä käyttäviä toimijoita, joille esityksen kuljetustuki ei tällä hetkellä kohdistu, ja tekee myös tarvittaessa notifikaation komissiolle.”

Hallituksen esityksen mukaisessa tuen suuruuden määrittelyssä käytettäisiin kuljetusalan polttoainetuen laskentaperusteita, jotka on kuvattu seikkaperäisesti hallituksen esityksessä HE 92/2022 vp. Korvaus olisi 5 prosenttia yritysten helmi—huhtikuun 2022 polttoöljykustannuksista. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella erityistä notifikaatiota ei tarvita tuen vastatessa laajemman Ukraina-tukien notifikaatiota koskevan tukiohjelman ehtoja (SA.103159). Lakia ei sovellettaisi maatalouden alkutuotannon piirissä tapahtuvaan toimintaan, jossa on eri EU-oikeusperusta ja erilliset tukiohjelmat.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tavoitteiltaan perusteltuna ja lähtökohdiltaan tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyn täsmäntävin muutoksin.

Talousvaliokunta korosti aiemmin polttoainetukea arvioidessaan (TaVM 15/2022 vp — HE 92/2022 vp), että polttoaineen raju hinnannousu on aiheuttanut (liikenneluvan alaisen) kuljetusalan lisäksi vastaavia kielteisiä vaikutuksia myös kevyttä polttoöljyä käyttävillä toimialoilla. Myös näiden alojen voidaan katsoa olevan yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta merkityksellisiä.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp

Nyt esitetty sääntely vastaa työkonealan osalta tähän huolenaiheeseen, ja talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä yritysten yhdenvertaisen kohtelun ja oikeudenmukaisuuden kannalta perusteltuna.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotetun tukijärjestelmän oikeutuksesta ja ehdotetusta tukitasosta on esitetty osin eriäviä käsityksiä. Toisaalta tuen laajentamista on pidetty perusteltuna ja tarpeellisena. Samalla on myös esitetty tuen tason nostamista sekä polttoaine- että polttoöljytuen osalta 8,5 prosenttiin. Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella voimassa olevan lain ja hallituksen esityksen mukaisella 5 prosentin tukitasolla tuelle vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa varatusta 75 miljoonasta eurosta merkittävä osa voi jäädä käyttämättä. Toisaalta on esitetty, ettei edes nyt ehdotetun kaltainen tuki ole tarpeen, vaan tutkimustiedon ja markkinatilanteen valossa voidaan olettaa, että kuljetusyritykset pystyvät siirtämään kohonneita muuttuvia kustannuksia hintoihinsa.

Talousvaliokunta kiinnittää tarkoituksenmukaisen tukitason arvioinnissa huomiota myös siihen, että tuen lopullista määrää koskeviin arvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta, erityisesti nyt ehdotetun työkoneita koskevan tuen osalta. Tähän vaikuttaa se, ettei työkoneyrityksistä ole saatavissa vastaavia rekisteritietoja kuin kuljetusyritysten osalta. Arvio on jouduttu tekemään polttoöljyn kokonaismyynnin kautta, ja lopulliseen tuen määrään vaikuttaa myös yritysten aktiivisuus tuen hakemisessa. Talousvaliokunta pitää hallituksen esityksen mukaista, aiempaa kuljetusyritysten polttoainetukea (HE 92/2022 vp) vastaavaa tukitasoa perusteltuna myös työkoneyritysten osalta.

Talousvaliokunta korostaa, että tukijärjestelmän oikeutukselle keskeistä on se, että sen tarkoituksena on olla tarkasti kohdistettu, nopea ja väliaikainen tuki tilanteessa, jossa yritysten toimintaedellytykset ovat ulkoisista syistä voimakkaasti ja odottamatta vaikeutuneet. Tukijärjestelmistä ei sitä vastoin tule muodostua ennakkotapauksen kaltaisia odotuksia tulevaisuuden varalle, ja valiokunta korostaa, ettei tukijärjestelmillä voida laajamittaisesti lähteä poistamaan yritystoimintaan liittyviä riskejä. Nyt käsillä olevassa tilanteessa talousvaliokunta pitää kuitenkin tukijärjestelmää ja sen laajentamista hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla perusteltuna.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on lisäksi käynyt ilmi, että ehdotettu 3 a §:n muotoilu ja siinä oleva viittaus polttoainemaksulakiin voisi aiheuttaa traktoreiden poistumisen tuen piiristä miltei kokonaan. Tämä ei ole ollut sääntelyn tarkoituksena, ja talousvaliokunta esittää asiaa koskevan säännöksen täsmentämistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

3 a §. Työkoneyritysten määräaikainen polttoainetuki. Talousvaliokunta esittää pykälää täydennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että myös traktoreissa käytetty polttoöljy kuuluu tuen piiriin. Tukea voitaisiin siten myöntää myös traktoreissa käytetyn polttoöljyn osalta, jollei 1 §:ssä säädetystä lain soveltamisalasta, 3 a §:n sääntelystä, 4 §:ssä säädetystä tuen myöntämisen esteistä taikka muualla tässä tai muussa laissa säädetystä muuta johdu. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin sanamuotoa selkeyttävä teknisluonteinen korjaus.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 188/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kuljetusalan yritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuljetusalan yritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annetun lain (763/2022) 1 §
ja
lisätään lakiin uusi 3 a § seuraavasti:

1 §

Sovelletamisala

Tässä laissa säädetään Suomessa toimiville maanteillä tapahtuvia kuljetuksia harjoittaville yrityksille Ukrainan sotatilanteen aiheuttaman polttoaineiden hinnan nousun osittaisesta korvaamisesta valtiontuella, jonka Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi (*kuljetusyritysten määräaikainen polttoainetuki*) sekä polttoöljytuesta (*työkoneyritysten määräaikainen polttoöljytuki*).

Lakia ei sovelleta maatalouden alkutuotannon, kalatalouden tai vesiviljelyalan yritystoimintaan eikä luotto- ja rahoitustoimintaan.

Polttoainetukeen ja polttoöljytukeen sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001). Polttoöljytukeen ei sovelleta tämän lain 2 ja 3 §:ää.

3 a §

Työkoneyritysten määräaikainen polttoöljytuki

Valtiokonttori voi myöntää yritykselle hakemuksesta työkoneyritysten polttoöljytukea, jos yritystä ei koske mikään 4 §:ssä säädetyistä polttoainetuen myöntämisen esteistä.

Työkoneilla tarkoitetaan ajettavia tai siirrettäviä koneita, jotka eivät ole käsikäyttöisiä. Työkoneen ei tule olla laissa polttoainemaksusta 1280/2003 säädetyin polttoainemaksuvelvollisuuden piirissä. **Traktoreissa käytetty polttoöljy on kuitenkin tuen piirissä.**

Yritys ilmoittaa hakemuksessaan tukikaudella ostamastaan, työkoneissa käyttämästään keveyestä polttoöljystä aiheutuneet kustannukset ilman arvonlisäveroa. Korvaus on 5 prosenttia ar-

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp

vonlisäverottomista kustannuksista. Korvaus ei koske kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet polttoöljyn käytöstä siirrettäessä työkoneita muulla kuin traktorilla tai polttoöljyn käyttämisestä lämmitykseen.

Yrityksen tulee osoittaa omistavansa työkoneen tai hallinneensa sitä tukikauden aikana ja polttoöljyn käyttö työkoneessa.

Tukea, jonka suuruus on vähemmän kuin 250 euroa, ei makseta. Jos yrityksen samanaikaisesti polttoöljytuen kanssa hakeman 3 §:n mukaisen polttoainetuen ja polttoöljytuen yhteenlaskettu summa on vähintään 250 euroa, tuet kuitenkin maksetaan.

Polttoöljytuen konsernikohtainen enimmäismäärä on 400 000 euroa. Jos yritys on samanaikaisesti hakenut myös tämän lain mukaista polttoainetukea, tukien konsernikohtainen yhteismäärä ei voi ylittää tätä enimmäismäärää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 7.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Hussein al-Tae sd

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Juha Mäenpää ps

varajäsen Heikki Vestman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta, jolla on ollut tarkoitus tukea Ukrainan sodan aiheuttamasta energian hinnannoususta kärsiviä yrityksiä. Eduskunnan kesällä edellyttämän mukaisesti hallituksen esityksellä laajennetaan kuljetusyritysten polttoainetukea myös koneyrityksille, jotka myös ovat kärsineet energian hinnannoususta.

Eduskunta on 28.6.2022 hyväksynyt vuoden 2022 toisen lisätalousarvion, jossa on varattu polttoainetuella yhteensä 75 miljoonaa euroa. Arvioiden mukaisesti nyt voimassa olevan lain ja käsitellyssä olevan hallituksen esityksen mukaisella 5 %:n tukitasolla tästä eduskunnan varaamasta määrärahasta jää merkittävä osa käyttämättä. Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaisesti 5 prosentin tukitasolla määrärahasta tulisi käytettyä 46 miljoonaa euroa. Tämä on huomattavasti alle määrärahan koon.

Me vastalauseen allekirjoittajat koemme, että hallituksen esityksen kaltaisten tukimuotojen tulee olla poikkeuksia, joihin turvaututaan vain hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa, mikäli yritysten toimintaedellytykset ovat ulkoisista syistä voimakkaasti ja odottamatta vaikeutuneet. Niistä ei saa muodostua ennakkotapauksen kaltaisia odotuksia tulevaisuuden varalle. Kuitenkin on huolehdittava siitä, että jos ja kun tuki katsotaan tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, on sen taso riittävä.

Putinin hyökkäyssodasta johtuva äkillinen energian hinnannousu on ajanut yritykset alkuvuonna hyvin vaikeaan tilanteeseen. Pidämme tärkeänä, että yrityksille annetusta lupauksesta 75 miljoonan euron tuesta pidetään kiinni.

Riittävät tuet turvaavat huoltovarmuutta

Kuljetusalan ja työkonealan yritysten taloudelliset puskurit ovat vähissä. Yrityksien liiketoiminnan kustannuksiin vaikuttaa merkittäväällä tavalla polttoaineen voimakas hinnannousu. Hallituksen esityksen mukainen tuki helpottaa keväällä 2022 polttoaineiden voimakkaasta hinnannoususta kärsineiden yritysten tilannetta ajalta ennen kuin nämä saivat kohonneet kustannuksensa siirrettyä eteenpäin omiin hintoihinsa.

Me vastalauseen allekirjoittajat korostamme, ettei julkinen tuki ole ensisijainen toimenpide. Tuen ei ole tarkoitus ylläpitää kannattamatonta liiketoimintaa. Olosuhteet huomioiden tuki on kuitenkin välttämätöntä, jotta voimme huolehtia huoltovarmuuden kannalta välttämättömän tärkeiden kuljetusalan ja työkonealojen tulevaisuudesta.

Me vastalauseen allekirjoittajat korostamme, että koko polttoaineiden kustannustuelle varattu 75 miljoonan euron budjetti on syytä käyttää alan yritysten ahdingon parantamiseen. Tämän vuoksi esitämme, että tukeen oikeuttavaa prosenttiosuutta korotetaan hallituksen esittämästä viidestä

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp
Vastalause

prosentista kahdeksaan prosenttiin. Tämä korotus mahtuu asiantuntija-arvioiden mukaan 75 miljoonan euron määrärahaan. Koko määrärahan käyttäminen on reilua ja tarkoituksenmukaista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitys hyväksytään muutoin talousvaliokunnan mietinnön mukaisena pait-si että lain 3 § ja 3 a § muutetaan seuraavasti (*Vastalauseen muutosehdotus*).

Vastalauseen muutosehdotus

3 §

Tuen määräytymisperusteet

Yritykselle voidaan myöntää kuljetusalan polttoainetukea 8 prosenttia 1 päivänä helmikuuta ja 30 päivänä huhtikuuta 2022 välisenä aikana, nämä päivät mukaan lukien, yrityksen ostaman polttoaineen ja kuljetuksiin käytetyn sähkön kustannuksista ilman arvonlisäveroa. Tuesta vähennetään 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiset tuet. Tuen konsernikohtainen enimmäismäärä on 400 000 euroa.

3 a §

Työkoneyritysten määräaikainen polttoöljytuki

Valtiokonttori voi myöntää yritykselle hakemuksesta työkoneyritysten polttoöljytukea, jos yritystä ei koske mikään 4§:ssä säädetyistä polttoainetuen myöntämisen esteistä. Työkoneilla tarkoitetaan ajettavia tai siirrettäviä koneita, jotka eivät ole käsikäyttöisiä. Työkoneen ei tule olla laissa polttoainemaksusta 1280/2003 säädetyin polttoainemaksuvelvollisuuden piirissä. Traktoreissa käytetty polttoöljy on kuitenkin tuen piirissä.

Yritys ilmoittaa hakemuksessaan tukikaudella ostamastaan, työkoneissa käyttämästään kevyestä polttoöljystä aiheutuneet kustannukset ilman arvonlisäveroa. Korvaus on 8 prosenttia arvonlisäverottomista kustannuksista. Korvaus ei koske kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet polttoöljyn käytöstä siirrettäessä työkoneita muulla kuin traktorilla tai polttoöljyn käyttämisestä lämmitykseen.

Yrityksen tulee osoittaa omistavansa työkoneen tai hallinneensa sitä tukikauden aikana ja polttoöljyn käyttö työkoneessa.

Tukea, jonka suuruus on vähemmän kuin 250 euroa, ei makseta. Jos yrityksen samanaikaisesti polttoöljytuen kanssa hakeman 3 §:n mukaisen polttoainetuen ja polttoöljytuen yhteenlaskettu summa on vähintään 250 euroa, tuet kuitenkin maksetaan.

Polttoöljytuen konsernikohtainen enimmäismäärä on 400 000 euroa. Jos yritys on samanaikaisesti hakenut myös tämän lain mukaista polttoainetukea, tukien konsernikohtainen yhteismäärä ei voi ylittää tätä enimmäismäärää..

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2022 vp
Vastalause

Helsingissä 7.10.2022

Sanni Grahn-Laasonen kok
Pia Kauma kok
Juha Mäenpää ps
Minna Reijonen ps
Janne Sankelo kok
Veikko Vallin ps
Heikki Vestman kok